

Spis treści

	Przedmowa tłumacza	11
Rozdział I	Wprowadzenie	23
Rozdział II	Pierwsza wojna światowa jako poligon doświadczalny	47
	1 Polscy pracownicy sezonowi w niemieckim rolnictwie	47
	2 Zatrudnianie jeńców wojennych	51
	3 Cywilni „robotnicy przymusowi” w niemieckiej gospodarce wojennej	55
	4 Lekcje płynące z pracy przymusowej	61
Rozdział III	Geneza wykorzystywania pracy cudzoziemców	67
	1 Siła robocza jako cel wojenny?	67
	2 Od niedoboru pracy do niedoboru pracowników	74
	Faza tworzenia miejsc pracy	74
	Militaryzacja stosunków pracy	75
	Przezwrot na rynku pracy od 1936 r.	77
	Niedobór siły roboczej w gospodarce obronnej	79
	Intensyfikacja pracy	81
	Praca kobiet	85
	3 Za czy przeciw zatrudnianiu obcokrajowców?	88
	Centralizacja kompetencji regulacyjnych	88
	Ksenofobia jako program	93
	Tymczasowy środek nadzwyczajny	96
	Gospodarka wielkiego obszaru i siła robocza	101
	Elementy ciągłości w korzystaniu z zagranicznej siły roboczej	105
	Przed rozpoczęciem wojny	113

Rozdział IV	1939/1940: zaangażowanie Polaków jako modelowy eksperyment	117
1	Praca jako łup	117
2	Terror jako kompromis w imię panowania	122
3	Dekrety polskie	129
	Pakiet dekretów z 8 marca	131
	„Przestępstwa związane z kontaktami seksualnymi”	136
	Rozszerzenie zakresu obowiązywania regulaminu	140
4	Od rekrutacji do deportacji	142
5	Zatrudnienie obcokrajowców w pierwszym roku wojny	151
	Ograniczenia dla rolnictwa	151
	Pierwsze doświadczenia w górnictwie	155
	Specjalne prawo socjalne	157
	Bilans po roku	161
Rozdział V	Euforia blitzkriegu i zatrudnienie ekstensywne	165
1	Koncepcja zróżnicowania narodowego	165
	Wykorzystanie francuskich jeńców wojennych	165
	Rozszerzenie na zachodnich pracowników cywilnych	169
	Rasizm państwowy i populistyczny	173
2	Nowe problemy w zatrudnianiu cudzoziemców	181
	Koniec niedoboru pracowników?	181
	Nasilenie represji jako dowód zwycięstwa	184
	Eksploatacja ekstensywna	188
	Wzrost liczby ucieczek	191
3	Praca wychowawcza i specjalny system kar	197
	Rozszerzenie uprawnień tajnej policji państwowej	197
	Tworzenie obozów pracy wychowawczej	201
4	„Zabroniony kontakt” jako przestępstwo zbiorowe	207
	Kontakt w miejscu pracy	207
	Plotka i donosicielstwo	211
	Reakcja organów bezpieczeństwa	213
	Praktyka „specjalnego traktowania”	216
5	Dwa lata zatrudniania cudzoziemców	219

Rozdział VI	Wykorzystanie siły roboczej zamiast eksterminacji: polityka wobec cudzoziemców w 1942 roku	225
1	Wojna na wyniszczenie zamiast wykorzystania siły roboczej	225
2	Decyzja o zatrudnieniu Rosjan	233
	Pierwsze kompromisy	233
	Zasadnicze decyzje Hitlera i Göringa	239
	Precedens Krzywego Rogu	244
	Przewartościowanie w przemyśle	247
	Masowa śmierć sowieckich jeńców wojennych	249
3	Centralizacja i upolitycznienie GBA	253
	Niegospodarność	253
	Decyzja na korzyść Sauckela	258
4	Dekrety dotyczące robotników wschodnich	261
5	System przymusowej rekrutacji na Wschodzie	265
6	Zmiany i sprzeczności w polityce wobec pracowników wschodnich	272
	Położenie robotników wschodnich wiosną 1942 r.	272
	Konsekwencje dla sytuacji na Wschodzie	277
	Debata na temat warunków życia robotników	280
	Polityka Sauckela	284
	Zwiększanie efektywności wykorzystania pracowników z krajów wschodnich: wyżywienie, płace, kwalifikacje	287
	Rosyjskie gospodynie w niemieckich domach	296
	Obrona prewencyjna przed zagrożeniami	298
7	Zaostrzony kurs na Zachodzie i w Polsce	303
	Przymusowa rekrutacja także na Zachodzie	303
	Propaganda i terror w Generalnym Gubernatorstwie	311

Rozdział VII   **Rasizm i przymus: praktyka zatrudniania cudzoziemców w 1942 roku**   **321**

1	Stalownia Friedricha Kruppa	321
	Rekrutacja i fluktuacja	321
	Sytuacja robotników sowieckich	330
	Obozy dla cudzoziemców w Essen	337
	Korupcja i nieformalna hierarchia	341

- Niemcy i cudzoziemcy w pracy 348
- System karny i oddziały mobilne 362
- Intencje polityczne a rzeczywistość zakładowa 370
- 2 Sytuacja w górnictwie Zagłębia Ruhry 372
- 3 Doświadczenia innych zakładów 386
- 4 Rzeczywistość społeczna i perspektywa polityczna 393

Rozdział VIII 1943/1944: polityka wobec robotników zagranicznych w warunkach wojny totalnej 399

- 1 „Europejscy robotnicy przeciwko bolszewizmowi” – ofensywa propagandowa po Stalingradzie 399
  - Inicjatywa Goebbelsa 401
  - Wpływ na politykę wobec cudzoziemców 407
  - „Broszura” z kwietnia 1943 r. 409
- 2 Nowy kurs i ciągłość rasizmu 410
  - Rywalizacja między Ministerstwem Sprawiedliwości a RSHA 411
  - Traktowanie dzieci ze Wschodu 416
- 3 „Rejestracja robotników” w latach 1943/1944 422
  - Francja 422
  - Związek Sowiecki i Polska 429
  - Włochy 435
- 4 Kolejne koncesje 441
  - Prymat wydajności pracy 441
  - Debata na temat oznaczania robotników 444
  - Nowe przepisy dotyczące warunków pracy i życia 447

Rozdział IX Integracja i terror: praktyka zatrudniania cudzoziemców w latach 1943–1944 453

- 1 Zakres i struktura zatrudnienia cudzoziemców 453
- 2 Wydajność pracy cudzoziemców w przemyśle metalowym i w górnictwie 459
  - Wykorzystanie pracowników wykwalifikowanych ze Wschodu w przemyśle metalowym 459
  - „Więcej pracownic ze Wschodu!” 466
  - Wykorzystanie siły roboczej w przemyśle górniczym Zagłębia Ruhry 473

- 3 Warunki życia pracowników zagranicznych 479
  - Pracownicy zachodni 480
  - Pracownicy wschodni 482
  - Skutki nalotów 484
  - O sprzeczności między złym traktowaniem a wysoką wydajnością pracy 495
- 4 Opór i ucieczka z pracy 498
  - Handel wymienny i czarny rynek 498
  - Masowe przestępstwo uchylania się od pracy 502
  - Obozy pracy wychowawczej 516
  - Ucieczka 520
- 5 Opór 527
  - Operacja Walkiria 527
  - Sabotaż 529
  - BSW 531
  - Zdecentralizowany opór 534
  - Powstanie w dniu X? 540

Rozdział X Dynamika przemocy: ostatnia faza wojny 547

- 1 Eskalacja kryzysu 547
- 2 „Bandy obcokrajowców” 554
- 3 Wielki Tydzień 1945 562
- 4 Od pracownika zagranicznego do „dipisa” – perspektywy 570

Podsumowanie rozważań 579

Robotnicy przymusowi w niemieckiej gospodarce wojennej – komentarze do badań prowadzonych od 1985 roku 601

Podziękowania [1985] 627

Nowe wydanie 1999 629

Przypisy 631

Źródła i literatura 765

Wykaz skrótów 807

Wykaz tabel 811

Indeks nazwisk 815
